

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

Програма «Справедливість для всіх»

Програма відновного правосуддя у формі медіації

Гайд для підозрюваного та обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення

- Потерпілий
- Особа у конфлікті з законом
- Інтереси громади
- Інтереси держави

Що таке відновне правосуддя

Відновне правосуддя – процес, який дозволяє тим, кому була завдана шкода, та тим, хто несе відповідальність за спричинення такої шкоди, і де доречно, а також будь-яким іншим особам чи членам громади, на яких скоєне правопорушення мало вплив, у випадку їх добровільної згоди активно брати участь у вирішенні питань, що виникають у зв'язку із вчиненням правопорушення, за посередництвом спеціально підготовленої, нейтральної та неупередженої третьої особи.

Про програму

Програма відновного правосуддя у формі медіації – механізм, який застосовує процедуру медіації та інші заходи, що охоплюють компенсацію / відшкодування шкоди / реституцію / відновлення первинних прав і мають на меті задоволення індивідуальних потреб, досягнення реінтеграції сторін кримінально-правового конфлікту.

Програма також включає узгоджені дії медіатора та сторін кримінально-правового конфлікту щодо вирішення питань, зумовлених кримінальним правопорушенням, що включає підготовку до медіації, процедуру медіації та моніторинг виконання угоди за результатами медіації.

Медіація як форма відновного правосуддя

Це позасудова добровільна, конфіденційна, структурована процедура, під час якої сторони кримінально-правового конфлікту за допомогою медіатора намагаються врегулювати наслідки такого конфлікту з метою:

- примирення сторін конфлікту;
- усунення наслідків та відшкодування шкоди, завданої потерпілому кримінальним правопорушенням;
- ресоціалізації особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, задля запобігання вчинення повторних кримінальних правопорушень.

Умови участі у програмі

(медіабельність конфлікту):

наявність потерпілого;

наявність підозрюваного / обвинуваченого / неповнолітнього, який вчинив суспільно-небезпечне діяння до досягнення віку кримінальної відповідальності;

визнання факту вчинення кримінального правопорушення*;

згода сторін кримінально-правового конфлікту на участь у програмі;

можливість контакту медіатора зі сторонами**.

* Визнання факту вчинення кримінального правопорушення не є визнанням вини у кримінальному провадженні.

** Тримання підозрюваного / обвинуваченого під вартою, наявність обмежувальних заходів у вигляді заборони наблизитися на визначену відстань до місця, де перебуває потерпілий, а також заборона листування, телефонних переговорів, інших контактів з потерпілим є перешкодою у застосуванні програми.

Програма може застосовуватись незалежно від класифікації кримінального правопорушення

Рецидив та повторність кримінального правопорушення не є перешкодою участі у програмі

Механізм реалізації програми

1. Адвокат або дізнавач, слідчий, прокурор інформує про можливість участі у програмі.

2. Сторони кримінально-правового конфлікту дають письмову згоду на участь у програмі:

- самостійно до громадської організації «ФОКУС ПРАВА»;
- чи через адвоката або дізнавача, слідчого, прокурора.

2.1. Адвокат або дізнавач, слідчий, прокурор передають до ГО «ФОКУС ПРАВА» згоди сторін на участь у програмі.

3. ГО «ФОКУС ПРАВА» призначає медіатора.

4. Медіатор проводить зі сторонами індивідуальні (окремі) / спільні зустрічі; (підготовчі заходи до медіації).

5. Сторони укладають з медіатором договір про проведення медіації та беруть участь у процедурі.

6. У разі досягнення домовленостей сторони укладають угоду за результатами медіації. У визначених Кримінальним процесуальним кодексом України випадках за результатами медіації можуть бути досягнуті домовленості про:

- укладання угоди про примирення між потерпілим та підозрюваним чи обвинуваченим;
- ініціювання підозрюваним чи обвинуваченим укладання угоди про визнання винуватості.

7. Сторони самостійно або через своїх адвокатів інформують прокурора, суд про результати участі у програмі та про укладені угоди.

8. Під час розгляду матеріалів кримінального провадження прокурор / суд враховують результати участі сторін у програмі.

9. Медіатор здійснює моніторинг виконання угоди за результатами медіації шляхом комунікації зі сторонами медіації.

Хто такий медіатор?

Медіатор у відновному правосудді – це спеціально підготовлена нейтральна, незалежна, неупереджена фізична особа, яка проводить медіацію відповідно до вимог Закону України «Про медіацію» та з дотриманням принципів відновного правосуддя.

Що робить медіатор:

- здійснює підготовчі заходи до медіації;
- організовує та керує процедурою медіації;
- допомагає налагодити конструктивну комунікацію між сторонами конфлікту для досягнення згоди;
- допомагає сторонам впоратись з емоціями та визначити ті потреби, які виникли внаслідок вчинення кримінального правопорушення та які необхідно задовольнити;
- скеровує діяльність сторін на пошук шляхів вирішення конфлікту;
- інформує учасників медіації про порядок проведення медіації та фіксування її результатів.

Сторони медіації

Особа, яка вчинила кримінальне правопорушення

Підозрюваний / обвинувачений у вчиненні кримінального правопорушення / неповнолітній, який вчинив суспільно-небезпечне діяння до досягнення віку кримінальної відповідальності (з 14 років);

Потерпілий

Фізична або юридична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано фізичної, майнової та / або моральної шкоди.

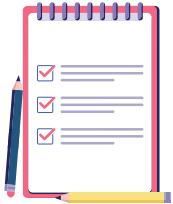

Хто може бути учасником медіації:

- законні представники неповнолітніх сторін медіації;
- адвокати (захисник, представник потерпілого у кримінальному провадженні) та інші особи, присутність яких є важливою, за згодою сторін медіації.

Участь у програмі надасть можливість:

- обговорити з потерпілим ситуацію, що склалась, та пояснити причини скоєного;
- висловити свої почуття та взяти на себе відповідальність за усунення наслідків;
- вибачитись перед потерпілим та продемонструвати щире каяття;
- отримати від потерпілого пробачення;
- брати участь у вирішенні питань, пов'язаних з усуненням наслідків кримінального правопорушення;
- обговорити заподіяну шкоду та порядок її відшкодування;
- відновити позитивну самооцінку та почуття власної гідності;
- отримати підтримку у намірі не вчиняти повторних правопорушень у майбутньому.

В угоді за результатами медіації сторони можуть зафіксувати:

- щире каяття / вибачення перед потерпілим;
- примирення з потерпілим;
- домовленості про:
 - розмір та порядок відшкодування шкоди, завданої потерпілому;
 - узгоджені сторонами медіації заходи та засоби ресоціалізації особи, яка вчинила кримінальне правопорушення;
 - відмову потерпілого від обвинувачення у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення;
 - укладання угоди про примирення між потерпілим та підозрюваним чи обвинуваченим *;
 - інші зобов'язання, способи та строки їхнього виконання.

* у передбачених Кримінальним кодексом України та Кримінальним процесуальним кодексом України випадках.

Рішення** у кримінальному провадженні, при прийнятті яких може бути врахована угода за результатами медіації:

- закриття кримінального провадження у формі приватного обвинувачення;
- звільнення від кримінальної відповідальності;
- звільнення неповнолітнього від кримінальної відповідальності або від покарання із застосуванням примусових заходів виховного характеру;
- звільнення від відбування покарання;
- врахування примирення сторін як обставини, що пом'якшує покарання, під час винесення вироку.

** у передбачених Кримінальним кодексом України та Кримінальним процесуальним кодексом України випадках.

Коли можна взяти участь у відновному правосудді?

На стадії досудового розслідування

На стадії судового розгляду кримінальної справи

Участь у програмі не виключає здійснення кримінального провадження відповідно до вимог законодавства про кримінальну відповідальність.

Дізнавач, слідчий або прокурор інформують про можливість участі у програмі після вручення повідомлення про підозру або клопотання про застосування примусових заходів виховного характеру.

Шаблон згоди

Сторони подають письмові згоди на участь у програмі самостійно або через адвоката, дізнавача, слідчого, прокурора до ГО «ФОКУС ПРАВА» на електронну скриньку

info@focusoflaw.org

Ця публікація здійснена громадською організацією «ФОКУС ПРАВА» у межах проєкту «Впровадження моделі відновного правосуддя у формі медіації між потерпілим і підозрюваним, обвинуваченим у вчиненні кримінального правопорушення», який реалізується за підтримки американського народу, наданої через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) в рамках Програми «Справедливість для всіх».

Погляди авторів, викладені у цій публікації, не обов'язково відображають погляди Агентства США з міжнародного розвитку або уряду Сполучених Штатів Америки.